Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MELCHIOR WATHELET
prednesené 20. novembra 2014[1]

**Vec C-170/13**

**Huawei Technologies Co. Ltd**
**proti**
**ZTE Corp.,**
**ZTE Deutschland GmbH**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Düsseldorf (Nemecko)]

„Hospodárska súťaž — Článok 102 ZFEÚ — Zneužitie dominantného postavenia — Žaloba pre porušenie práv, ktorú podal majiteľ patentu nevyhnutného pre normu stanovenú organizáciou pre normalizáciu — Záväzok udeliť tretím osobám licencie za podmienok FRAND (Fair, Reasonable and Non-Discriminatory terms), čiže za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok“

## I – **Úvod**

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Landgericht Düsseldorf (Nemecko), doručený kancelárii Súdneho dvora 5. apríla 2013, sa týka výkladu článku 102 ZFEÚ.

2. Predmetom veci je patent „nevyhnutný pre normu stanovenú organizáciou pre normalizáciu“ (ďalej len „PNN“) a Súdny dvor má prvýkrát preskúmať, či a prípadne za akých podmienok žaloba pre porušenie práv súvisiacich s patentom podaná majiteľom PNN proti podniku, ktorý vyrába výrobky podľa tejto normy, predstavuje zneužitie dominantného postavenia na trhu.

3. Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Huawei Technologies Co. Ltd (ďalej len „Huawei“), podnikom celosvetovo pôsobiacim v odvetví telekomunikácií, so sídlom v Šenzene (Čína), a spoločnosťami ZTE Corp. so sídlom v Šenzene, ako aj ZTE Deutschland GmbH (ďalej len „ZTE“) so sídlom v Düsseldorfe (Nemecko), ktoré sú súčasťou takisto celosvetovo pôsobiacej skupiny podnikov, ktoré pôsobia v tom istom odvetví. Žalobou pre porušenie práv súvisiacich s patentom sa Huawei domáha zdržania sa konania, vedenia účtov, stiahnutia výrobkov z trhu, ako aj stanovenia náhrady škody.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

4. Žaloba pre porušenie práv sa týka európskeho patentu, ktorého majiteľkou je spoločnosť Huawei a ktorý bol zaregistrovaný pod číslom EP 2 090 050 B 1 (ďalej len „žalovaný patent“). Spolková republika Nemecko je jedným zo zmluvných členských štátov označených týmto patentom, ktorý predstavuje patent „nevyhnutný“ pre normu [2] dlhodobého vývoja (Long Term Evolution – ďalej len „LTE“) stanovený Európskym inštitútom pre telekomunikačné normy (ETSI) [3], čo znamená, že každý, kto používa normu LTE, nutne používa tento patent.

5. Žalovaný patent oznámila inštitútu ESTI Huawei, ktorá sa 4. marca 2009 zaviazala voči ETSI udeliť licencie tretím osobám za podmienok, ktoré sú spravodlivé, primerané a nediskriminačné, všeobecne nazývaných „FRAND“ (Fair, Reasonable and Non-Discriminatory, ďalej len „podmienky FRAND“). [4]

6. Po „neúspechu“ [5] rokovaní o uzavretí licenčnej zmluvy za podmienok FRAND Huawei podala na vnútroštátny súd žalobu pre porušenie práv proti spoločnosti ZTE, ktorou sa domáhala zdržania sa konania, vedenia účtovníctva, stiahnutia výrobkov z trhu, ako aj stanovenia náhrady škody. Podľa názoru spoločnosti ZTE uplatnenie nároku na zdržanie sa konania predstavuje s ohľadom na jej ochotu rokovať o licencii zneužitie dominantného postavenia.

7. Správanie majiteľky PNN, ktorá sa zaviazala udeliť licencie tretím osobám za podmienok FRAND, prispelo k tomu, že došlo k podaniu veľkého počtu žalôb na súdy viacerých členských štátov a tretích krajín. Tieto mnohopočetné žaloby založené nielen na práve hospodárskej súťaže, ale aj na občianskom práve, viedli k množstvu rozdielnych právnych riešení a v dôsledku toho k značnej neistote týkajúcej sa zákonnosti určitého správania majiteľky PNN a podnikov, ktoré použitím normy stanovenej európskou organizáciou pre normalizáciu využili PNN.

8. So zreteľom na otázky položené vnútroštátnym súdom sa v týchto záveroch obmedzím výhradne na právo hospodárskej súťaže a osobitne na otázku zneužitia dominantného postavenia na trhu.

9. To však neznamená, že problematika dotknutá v spore vo veci samej, ktorá má podľa môjho názoru pôvod predovšetkým v nejasnosti samotného pojmu a obsahu podmienok FRAND, by nemohla byť náležite či dokonca lepšie vyriešená v rámci iných odvetví práva alebo inými mechanizmami, ako sú mechanizmy práva hospodárskej súťaže.

10. V tejto súvislosti stačí zdôrazniť, že záväzok udeliť licencie za podmienok FRAND nepredstavuje licenciu za podmienok FRAND, ani neposkytuje žiadnu informáciu o podmienkach FRAND, na ktorých sa v zásade musia dohodnúť dotknuté strany.

11. Aj keď licenčné podmienky FRAND patria do výlučnej právomoci strán a prípadne občianskoprávnych súdov alebo rozhodcovských súdov, pripadá mi zrejmé, že by sa aspoň čiastočne dalo predísť riziku neochoty dotknutých strán alebo prerušenia rokovaní v tejto oblasti alebo by sa toto riziko dalo zmierniť, ak by organizácie pre normalizáciu stanovili minimálne podmienky alebo

2 — Podľa článku 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1025/2012 z 25. októbra 2012 o európskej normalizácii, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/23/ES a 2009/105/ES a ktorým sa zrušuje rozhodnutie Rady 87/95/EHS a rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1673/2006/ES (Ú. v. EÚ L 316, s. 12), „norma“ je „technická špecifikácia prijatá uznaným normalizačným orgánom na opakované alebo nepretržité používanie; súlad s ňou nie je povinný…“. Jedným z kľúčových cieľov normalizácie je čo najširšia možnosť použitia normy. Táto možnosť však môže narážať na výlučné práva držiteľov práv duševného vlastníctva.

3 — ETSI je jednou z európskych organizácií pre normalizáciu, ktoré sú uvedené v prílohe I k nariadeniu č. 1025/2012 a ktorých členmi sú spoločnosti Huawei a ZTE. Jedným z predpisov, ktoré zaväzujú členov, je „Politika ETSI týkajúca sa duševného vlastníctva“, ktorej článok 14 stanovuje jeho záväznosť pre členov ETSI a článok 15 ods. 6 vymedzuje pojem „nevyhnutný charakter“ patentu. Politika ETSI týkajúca sa duševného vlastníctva je obsiahnutá v prílohe 6 k rokovaciemu poriadku ETSI. Pozri aj bod 24 týchto návrhov.

4 — Pozri článok 6 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva. Pozri tiež bod 23 týchto návrhov.

5 — Pozri bod 27 týchto návrhov.

rámec či „pravidlá vhodného postupu“ pre rokovania o licenčných podmienkach FRAND. Bez toho majiteľ PNN alebo podnik, ktorý používa normu a využíva tento PNN, používa uplatnenie nárokov na zdržanie sa konania, ale aj pravidlá týkajúce sa zneužitia dominantného postavenia, ktoré by mali slúžiť len ako krajné riešenia, ako argument pre rokovanie alebo ako donucovací prostriedok.

## II – **Právny rámec**

### A – *Charta základných práv Európskej únie*

12. Charta základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) stanovuje v článku 16 nazvanom „Sloboda podnikania“:

„Sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie, vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.“

13. Článok 17 Charty, nazvaný „Vlastnícke právo“, stanovuje:

„1. Každý má právo vlastniť svoj oprávnene nadobudnutý majetok, užívať ho, nakladať s ním a odkázať ho. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku, s výnimkou verejného záujmu, v prípadoch a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon, pričom musí byť včas vyplatená spravodlivá náhrada. Užívanie majetku môže byť upravené zákonom v nevyhnutnej miere v súlade so všeobecným záujmom.

2. Duševné vlastníctvo je chránené.“

14. Článok 47 Charty, nazvaný „Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces“, stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

…“

15. Článok 52 Charty, nazvaný „Rozsah a výklad práv a zásad“, v odseku 1 stanovuje:

„Akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.“

### B – *Smernica 2004/48/ES*

16. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva [6] stanovuje v článku 9 nazvanom „Predbežné a preventívne opatrenia“:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby súdne orgány na návrh navrhovateľa mohli:

a) vydať proti údajnému porušovateľovi príkaz na vykonanie predbežného opatrenia s cieľom zabrániť akémukoľvek bezprostrednému porušeniu práva duševného vlastníctva,…;

…“

6 — Ú. v. ES L 157, s. 45; Mim. vyd. 17/002, s. 32.

17. Podľa článku 10 smernice nazvaného „Nápravné opatrenia“:

„1. Bez toho, aby bola dotknutá náhrada ujmy vlastníkovi práv z dôvodov porušenia a bez náhrady akéhokoľvek druhu, členské štáty zabezpečia, aby príslušné súdne orgány mohli na návrh navrhovateľa nariadiť prijatie potrebných opatrení v súvislosti s tovarom, o ktorom zistili, že porušuje právo duševného vlastníctva, a vo vhodných prípadoch aj v súvislosti s materiálmi a nástrojmi použitými pri tvorbe alebo výrobe tohto tovaru. Také opatrenia zahrnujú:

a) stiahnutie z obchodných kanálov;

b) definitívne odstránenie z obchodných kanálov; alebo

c) zničenie.

…

3. Pri posudzovaní návrhu na vydanie nápravného opatrenia sa zohľadňuje potreba proporcionality medzi porušením práv a nariadenými nápravnými opatreniami a berú sa do úvahy aj záujmy tretích osôb.“

18. Článok 11 tej istej smernice, nazvaný „Súdne príkazy“, stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že bolo prijaté súdne rozhodnutie vyslovujúce porušenia práva duševného vlastníctva, mohli súdne orgány vydať proti porušovateľovi súdny príkaz zakazujúci ďalšie porušovanie. …“

19. Podľa článku 12 smernice 2004/48 nazvaného „Alternatívne opatrenia“:

„Členské štáty môžu stanoviť, že vo vhodných prípadoch a na návrh osoby, ktorá podlieha opatreniam stanoveným v tomto oddiele, môžu príslušné súdne orgány nariadiť, aby bola poškodenej strane namiesto uplatnenia opatrení stanovených v tomto oddieli vyplatená peňažná náhrada, ak táto osoba nekonala úmyselne a z nedbanlivosti, ak by jej vykonanie príslušných opatrení spôsobilo neúmernú ujmu a ak sa peňažná náhrada poškodenej strane javí dostatočne uspokojivá.“

20. Článok 13 smernice 2004/48, nazvaný „Náhrada ujmy“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby príslušné súdne orgány na návrh poškodenej strany nariadili porušovateľovi, ktorý sa zapojil do činnosti spojenej s porušovaním nevedome, alebo s dostatočným dôvodmi preto, aby o tom vedel, zaplatiť vlastníkovi práv náhradu ujmy úmernú skutočnej ujme, ktorú utrpel v dôsledku porušenia.

Pri stanovení výšky náhrady ujmy súdne orgány:

a) vezmú do úvahy všetky náležité aspekty, ako napríklad negatívne ekonomické dôsledky vrátane ušlého zisku, ktorú poškodená strana utrpela, akýkoľvek nekalý zisk, ktorý nadobudol porušovateľ a vo vhodných prípadoch iné prvky ako ekonomické faktory, ako napríklad morálnu ujmu spôsobená vlastníkovi práv porušovateľom;

alebo

b) ako alternatívu k písmenu a) môžu vo vhodných prípadoch stanoviť náhradu ujmy ako paušálnu sumu na základe takých prvkov, ako je prinajmenšom čiastka honorára alebo poplatkov, ktoré by musel zaplatiť porušovateľ, ak by požiadal o oprávnenie použiť príslušné právo duševného vlastníctva.

2. Ak porušovateľ nevedel alebo nemal dôvodné podozrenie, že porušuje právo, strany môžu stanoviť, že súdne orgány môžu nariadiť náhradu ziskov alebo zaplatenie škody, ktoré môžu byť stanovené vopred.“

C – *Politika ETSI týkajúca sa duševného vlastníctva*

21. Podľa článku 3 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva je cieľom tejto organizácie pre normalizáciu vytvárať normy prispôsobené technickým cieľom európskeho telekomunikačného odvetvia a znížiť riziko pre ETSI, jeho členov a tretie osoby, ktoré používajú normy ETSI, že investície do prípravy, prijatia a použitia noriem sa stratia z dôvodu nedostupnosti duševného vlastníctva nevyhnutného na použitie uvedených noriem. V tomto smere je cieľom politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva dosiahnuť rovnováhu medzi potrebami normalizácie na účely verejného používania noriem v oblasti telekomunikácií a právami držiteľov práv duševného vlastníctva. Článok 3 ods. 2 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva stanovuje, že pri uplatňovaní noriem musia byť držitelia práv duševného vlastníctva v prípade použitia ich duševného vlastníctva náležite a spravodlivo odmenení.

22. Článok 4 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva stanovuje, že všetci jeho členovia najmä počas procesu vypracovávania normy, na ktorej vývoji sa podieľajú, prijmú opatrenia potrebné na to, aby čo najskôr informovali ETSI o svojich právach duševného vlastníctva nevyhnutného pre normu. Člen, ktorý podáva technický návrh týkajúci sa normy, tak musí informovať ETSI o všetkých právach duševného vlastníctva, ktorých je držiteľom a ktoré by v prípade prijatia návrhu mohli byť nevyhnutné pre normu.

23. Článok 6 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva stanovuje, že keď je ETSI informovaný o práve duševného vlastníctva nevyhnutného pre normu, jeho generálny riaditeľ ihneď vyzve držiteľa uvedeného práva, aby v lehote troch mesiacov prijal *neodvolateľný* záväzok, že bude ochotný udeliť licencie za podmienok FRAND týkajúcich sa uvedeného práva duševného vlastníctva. V prípade neprijatia akéhokoľvek záväzku FRAND inštitút ETSI preskúma, či musia byť práce na dotknutých častiach noriem prerušené, až kým sa vec nevyrieši a/alebo predloží príslušná norma na schválenie.[7] Ak držiteľ práv duševného vlastníctva odmietne prijať záväzok FRAND v súlade s článkom 6 ods. 1 uvedenej politiky, ETSI preskúma, či existuje alternatívna technológia, a ak to tak nie je, práce na dotknutej norme sa zastavia.[8] Podľa článku 14 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva porušenie tohto predpisu niektorým z členov predstavuje porušenie jeho povinností voči ETSI.

24. Podľa článku 15 ods. 6 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva sa duševné vlastníctvo pokladá za „nevyhnutné“ najmä vtedy, ak z technických dôvodov nemožno vyrobiť výrobky spĺňajúce normu bez toho, aby bolo toto vlastníctvo porušené. ETSI však nepreskúmava ani platnosť, ani nevyhnutný charakter duševného vlastníctva, o ktorom bol informovaný niektorým zo svojich členov.

7 — Pozri článok 6 ods. 3 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva. Postup schvaľovania normy ETSI sa líši podľa druhu dotknutých noriem a je stanovený smernicami ETSI. V tejto súvislosti podotýkam, že ETSI stanovuje najmä European Standards (EN) (európske normy), ETSI Standards (ES) (normy ETSI) a ETSI Technical Specifications (TS) (technické špecifikácie ETSI), ktorých postupy schvaľovania sa navzájom značne líšia.

8 — Pozri článok 8 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva.

25. Politika ETSI týkajúca sa duševného vlastníctva presne nevymedzuje, čo znamenajú licenčné podmienky FRAND. Dojednanie znenia a podmienok používania PNN je vecou majiteľa a používateľa patentu.[9] Okrem toho politika ETSI týkajúca sa duševného vlastníctva neobsahuje ani pravidlá či ustanovenia, ktoré by stanovovali, ako treba riešiť spory v prípade, že sa strany nedohodnú na konkrétnych podmienkach FRAND.[10]

## III – **Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky**

26. Spoločnosť ZTE ponúka a distribuuje v Nemecku okrem iného základné stanice so softvérom LTE (ďalej len „napadnuté formy vyhotovenia“). Podľa vnútroštátneho súdu sú napadnuté formy vyhotovenia navrhnuté a distribuované spoločnosťou ZTE nepochybne prispôsobené softvéru LTE a fungujú na základe normy LTE. Keďže žalovaný patent, ktorého majiteľkou je Huawei, je nevyhnutný pre normu LTE, spoločnosť ZTE automaticky tento patent využíva.

27. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Huawei a ZTE od novembra 2010 do konca marca 2011 rokovali najmä o porušení práv súvisiacich s patentom a o možnosti uzatvorenia licenčnej zmluvy. Huawei „uviedla z jej hľadiska primeraný licenčný poplatok“. ZTE „sa domáhala krížovej licencie“. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu tiež vyplýva, že ZTE 30. januára 2013 predložila ponuku na uzavretie zmluvy na krížovú licenciu a navrhla, ale neuhradila, poplatok spoločnosti Huawei (konkrétne 50 eur). Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že „konkrétne ponuky na uzatvorenie licenčných zmlúv si strany vtedy nepredložili“. Dňa 28. apríla 2011 Huawei podala na vnútroštátny súd žalobu, ktorá viedla k tomuto prejudiciálnemu konaniu.

28. ZTE podala na Európskom patentovom úrade (EPÚ) námietku proti udeleniu žalovaného patentu z dôvodu, že patent nebol platný. Rozhodnutím z 25. januára 2013 EPÚ potvrdil platnosť patentu, pričom zamietol návrh spoločnosti ZTE. Proti tomuto rozhodnutiu bol podaný opravný prostriedok, ktorý sa v súčasnosti prejednáva.

29. Vnútroštátny súd uvádza, že používanie žalovaného patentu spoločnosťou ZTE je protiprávne. Tento súd sa napriek tomu domnieva, že by bolo možné namietať nútený charakter licencie na účely dosiahnutia zamietnutia súdne uplatneného nároku na zdržanie sa konania na základe najmä článku 102 ZFEÚ, ak by bolo možné sa domnievať, že súdnym uplatnením nároku na zdržanie sa konania Huawei zneužíva „*dominantné postavenie, ktoré nepochybne má*“.[11]

30. Podľa vnútroštátneho súdu dva prístupy umožňujú stanoviť, odkedy majiteľ PNN porušuje článok 102 ZFEÚ tým, že zneužíva svoje dominantné postavenie voči porušovateľovi práv.

9 — Podľa článku 4 ods. 1 usmernení ETSI týkajúcich sa duševného vlastníctva z 19. septembra 2013 (ďalej len „usmernenia“) osobitné podmienky udelenia licencií a s nimi súvisiace rokovania predstavujú obchodné otázky medzi podnikmi. Z toho vyplýva, že ETSI nemá za cieľ ich upraviť. Na rozdiel od politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva, ktorá zaväzuje členov ETSI, sú usmernenia čisto vysvetľujúce.

10 — Podľa článku 4 ods. 3 usmernení sa totiž členovia ETSI musia usilovať vyriešiť všetky spory vyplývajúce z uplatňovania politiky týkajúcej sa duševného vlastníctva na dvojstrannom základe a zmierom. Podľa článku 4 ods. 4 usmernení sú členovia ETSI povinní viesť nestranné a úprimné rokovania s cieľom uzatvoriť licenčné dohody týkajúce sa ich práv duševného vlastníctva za podmienok FRAND.

11 — V nemeckom jazyku „unstreitig gegebenen marktbeherrschenden Stellung“.

31. Po prvé vnútroštátny súd uvádza, že Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) v rozsudku zo 6. mája 2009, Norme Orange Book (KZR 39/06, ďalej len „rozsudok Orange-Book-Standard“) [12] rozhodol, že majiteľ patentu, ktorý si uplatňuje nárok na zdržanie sa konania, hoci sa žalovaný môže domáhať udelenia licencie na tento patent, zneužíva svoje dominantné postavenie na trhu len vtedy, ak sú splnené nasledujúce podmienky:

„Po prvé žalovaný musí žalobcovi predložiť bezpodmienečnú ponuku na uzatvorenie licenčnej zmluvy (pričom táto ponuka predovšetkým nesmie obsahovať ustanovenia obmedzujúce licenciu len na prípady porušenia práv), ktorou bude viazaný a ktorú nesmie žalobca odmietnuť bez toho, aby žalovaného nespravodlivo obmedzil a previnil sa proti zákazu diskriminácie.

Ak žalovaný považuje licenčný poplatok požadovaný žalobcom za neprimeraný alebo žalobca odmietne vyčísliť licenčný poplatok, ponuka na uzavretie licenčnej zmluvy sa považuje za bezpodmienečnú, ak stanovuje, že žalobca musí určiť výšku licenčného poplatku po spravodlivom uvážení.

Po druhé, ak žalovaný používa predmet patentu predtým, ako žalobca prijme jeho ponuku, musí plniť záväzky, ktorú sa viažu na používanie licencie a ktoré vyplývajú z licenčnej zmluvy, ktorá sa má uzavrieť. To predovšetkým znamená, že žalovaný má spolu s podmienkami nediskriminačnej zmluvy vyúčtovať rozsah svojich úkonov používania a musí splniť svoje platobné povinnosti, ktoré mu z toho vyplývajú.

V rámci plnenia tejto platobnej povinnosti nie je žalovaný povinný zaplatiť licenčný poplatok priamo žalobcovi. Je totiž oprávnený zložiť poplatok na Amtsgericht [okresný súd].“

32. Po druhé vnútroštátny súd uvádza, že v tlačovej správe [13] o oznámení o výhradách určenom spoločnosti Samsung Electronics a i. (COMP/C-3/39.939) v rámci konania o porušení práv na trhu mobilných telefónov Európska komisia v úvode uviedla, že uplatnenie nároku na zdržanie sa konania je zneužitím podľa článku 102 ZFEÚ už vtedy, keď je patent nevyhnutný pre normu predmetom sporu, majiteľ patentu oznámil organizácii pre normalizáciu, že je ochotný udeliť licencie na tento patent za podmienok FRAND, a samotný porušiteľ práv bol ochotný rokovať o tejto licencii.

33. Ako však uvádza vnútroštátny súd, Komisia v tlačovej správe nevysvetľuje, za akých podmienok možno porušovateľa práv považovať za ochotného rokovať. Neodkazuje ani na kritériá, ktoré stanovil Bundesgerichtshof v rozsudku Orange-Book-Standard.

34. Vnútroštátny súd sa domnieva, že ak by sa na prejednávanú vec uplatnili kritériá, ktoré stanovil Bundesgerichtshof, ZTE by nemohla platne namietať nútený charakter licencie, takže by sa žalobe pre porušenie práv malo vyhovieť. Domnieva sa, že v tomto prípade Huawei nebola povinná prijať žiadnu z písomných ponúk predložených spoločnosťou ZTE na účely uzavretia licenčnej zmluvy, a to z dvoch dôvodov uvedených vnútroštátnym súdom.

12 — Úvahy Bundesgerichtshofu sú založené na článku 82 ES (teraz článok 102 ZFEÚ), § 20 ods. 1 nemeckého zákona proti obmedzeniam hospodárskej súťaže (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen) a § 242 nemeckého občianskeho zákonníka, v znení zverejnenom 2. januára 2002 (BGBl. I, s. 42, 2909; 2003 I, s. 738) a zmenenom a doplnenom § 4 zákona z 26. júna 2013 (BGBl. I, s. 1805). Toto ustanovenie uvedené ako posledné, nazvané „Vykonanie v dobrej viere“, stanovuje, že „dlžník je povinný poskytnúť plnenie tak, ako to vyžaduje zásada dobrej viery, so zreteľom na zvyklosti prípustné v obchode“.

13 — Pozri tlačovú správu Komisie IP/12/1448 z 21. decembra a memorandum Komisie 12/1021 z toho istého dňa (ďalej len „tlačová správa“). Rozhodnutím z 29. apríla 2014 Komisia prijala rozhodnutie na základe článku 9 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [101 ZFEÚ] a [102 ZFEÚ] (Ú. v ES L 1, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) týkajúce sa spoločnosti Samsung Electronics a i. v nadväznosti na záväzky, ktoré táto spoločnosť prijali. Toto ustanovenie nazvané „Záväzky“ v odseku 1 stanovuje, že „ak Komisia zamýšľa prijať rozhodnutie vyžadujúce ukončiť porušovanie a príslušný podnik sa zaviaže, že splní požiadavky vyjadrené Komisiou v jej predbežnom posúdení, môže Komisia rozhodnutím urobiť takýto záväzok záväzným pre podniky. …“. Rozhodnutím z 29. apríla 2014 Komisia prijala rozhodnutie na základe článku 7 nariadenia č. 1/2003 proti spoločnosti Motorola Mobility LLC (ďalej len „Motorola“), v ktorom konštatovala najmä porušenie článku 102 ZFEÚ po tom, čo si spoločnosť Motorola na nemeckom súde uplatnila nárok na zdržanie sa konania voči spoločnosti Apple Inc. a i. týkajúci sa PNN, na ktorý sa Motorola zaviazala udeliť licencie za podmienok FRAND (vec AT.39985).

35. Po prvé ponuky spoločnosti ZTE na uzavretie zmluvy sa mali považovať za nedostatočné, pretože nešlo o „bezpodmienečné“ ponuky v zmysle judikatúry Bundesgerichtshofu, keďže sa obmedzovali len na výrobky, ktoré sú predmetom porušovania práv.

36. Po druhé bez ohľadu na to, či bola výška poplatku určená správne, ZTE neuhradila ňou vyčíslenú výšku poplatku (konkrétne 50 eur), pričom nič nenaznačuje, že by Amtsgericht nariadil výber tejto sumy na účely jej zloženia. Okrem toho vnútroštátny súd uvádza, že ZTE riadne a vyčerpávajúcim spôsobom neinformovala o už vykonaných úkonoch používania.

37. Na druhej strane sa vnútroštátny súd domnieva, že ak by sa prijala téza, ktorú zastáva Komisia v tlačovej správe, bolo by potrebné zamietnuť nárok spoločnosti Huawei na zdržanie sa konania ako zneužívajúci. Keďže Huawei vo svojej žalobe vychádza z PNN, ZTE je povinná používať ho na to, aby mohla uviesť na trh žalované formy vyhotovenia prispôsobené LTE. Uvedený súd pripomína, že Huawei vyslovila voči ETSI ochotu poskytnúť licenciu tretím osobám a uvádza, že ZTE bola aspoň k relevantnému dňu (ukončenie ústnych rokovaní) „ochotná rokovať“ v zmysle tézy Komisie. Táto ochota rokovať sa v každom prípade prejavuje v písomných ponukách spoločnosti ZTE na uzavretie zmluvy (pričom tieto ponuky sčasti prevzali návrhy spoločnosti Huawei). Vnútroštátny súd sa domnieva, že v rámci tézy Komisie nie je ochota rokovať dotknutá skutočnosťou, že sa strany nedohodnú na obsahu určitých ustanovení zmluvy, ani predovšetkým na výške poplatku, ktorý sa má platiť.

38. Za týchto okolností Landgericht Düsseldorf rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Zneužíva majiteľ patentu nevyhnutného pre normu, ktorý vyslovil voči organizácii pre normalizáciu ochotu poskytnúť licenciu každej tretej osobe za podmienok [FRAND], svoje dominantné postavenie na trhu, ak voči porušovateľovi práv súvisiacich s patentom súdne uplatňuje nárok na zdržanie sa konania, hoci porušovateľ práv súvisiacich s patentom vyslovil svoju ochotu rokovať o takejto licencii,

alebo

ide o zneužitie dominantného postavenia na trhu až vtedy, keď porušovateľ práv súvisiacich s patentom predložil majiteľovi patentu nevyhnutného pre normu bezpodmienečnú ponuku pripravenú na prijatie na uzatvorenie licenčnej zmluvy, ktorú majiteľ patentu nemôže odmietnuť bez toho, aby porušovateľa práv súvisiacich s patentom nespravodlivo neobmedzil alebo sa neprevinil proti zákazu diskriminácie, a porušovateľ práv súvisiacich s patentom ešte pred udelením licencie na už vykonané úkony používania plní svoje zmluvné povinnosti?

2. Pokiaľ sa predpokladá zneužitie dominantného postavenia na trhu v dôsledku ochoty porušovateľa práv súvisiacich s patentom na rokovanie:

Stanovuje článok 102 ZFEÚ osobitné kvalitatívne a/alebo iné časové požiadavky na ochotu rokovať? Možno ju predpokladať už vtedy, keď porušovateľ práv súvisiacich s patentom len všeobecným spôsobom (ústne) vyhlási, že je ochotný začať rokovania, alebo musí porušovateľ práv súvisiacich s patentom začať rokovania napríklad tým, že uvedie konkrétne podmienky, za ktorých je ochotný uzatvoriť licenčnú zmluvu?

3. Pokiaľ je podanie bezpodmienečnej ponuky na uzatvorenie licenčnej zmluvy, ktorú možno prijať, predpokladom na zneužitie dominantného postavenia na trhu:

   Stanovuje článok 102 ZFEÚ osobitné kvalitatívne a/alebo iné časové požiadavky na túto ponuku? Musí ponuka obsahovať všetky ustanovenia, ktoré sú obvykle obsiahnuté v licenčných zmluvách v predmetnej technickej oblasti? Smie sa podať ponuka s podmienkou, že sa patent nevyhnutný pre normu skutočne používa a/alebo sa preukáže jeho právoplatnosť?

4. Pokiaľ je plnenie povinností vyplývajúcich z licencie, ktorá sa má udeliť, zo strany porušovateľa práv súvisiacich s patentom predpokladom na zneužitie dominantného postavenia na trhu:

   Stanovuje článok 102 ZFEÚ osobitné požiadavky týkajúce sa týchto úkonov plnenia? Je porušovateľ práv súvisiacich s patentom povinný viesť účty vykonaných úkonov používania a/alebo zaplatiť licenčné poplatky? Môže sa v danom prípade splniť povinnosť zaplatiť licenčné poplatky aj prostredníctvom zloženia zábezpeky?

5. Platia podmienky, za ktorých sa predpokladá zneužitie dominantného postavenia majiteľom patentu nevyhnutného pre normu, aj pri súdnom uplatnení iných nárokov (na vedenie účtov, stiahnutie z trhu, náhradu škody) vyplývajúcich z porušenia práv súvisiacich s patentom?“

## IV – **Konanie pred Súdnym dvorom**

39. Písomné pripomienky predložili Huawei, ZTE, holandská a portugalská vláda, ako aj Komisia. Huawei, ZTE, holandská a fínska vláda, ako aj Komisia prezniesli ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 11. septembra 2014.

## V – **Analýza**

### A – *Úvodné pripomienky*

40. Súdny dvor má spresniť, či a prípadne za akých podmienok predstavuje žaloba pre porušenie práv podaná majiteľom PNN, ktorý sa zaviazal poskytnúť licencie za podmienok FRAND, zneužitie dominantného postavania. Otázky položené vnútroštátnym súdom sa netýkajú osobitných licenčných podmienok FRAND, čo patrí do právomoci strán a prípadne občianskoprávnych súdov alebo rozhodcovských súdov, ale ich cieľom je skôr stanoviť z hľadiska práva hospodárskej súťaže rámec, v ktorom musia byť licenčné zmluvy za podmienok FRAND týkajúce sa PNN dohodnuté.

41. Podľa vnútroštátneho súdu má majiteľ PNN silné postavenie pri rokovaní o licenciách z dôvodu jeho práva súdne si uplatniť nárok na zdržanie sa konania. V dôsledku toho treba zabezpečiť, aby majiteľ PNN nemohol uložiť napríklad nadmerne vysoké poplatky v rozpore so svojím záväzkom poskytnúť licencie za podmienok FRAND, pričom sa toto správanie kvalifikovalo ako „patent hold-up“. [14]

42. Vnútroštátny súd však ďalej uvádza, že obmedzenie práva na súdne uplatnenie nároku na zdržanie sa konania značne zužuje priestor na rokovanie pre majiteľa PNN, keďže sa môže stať, že nebude mať dostatočné donucovacie prostriedky na to, aby viedol toto rokovanie s porušovateľom práv za rovnocenných podmienok. Dodáva, že majiteľ PNN musí strpieť protiprávne používanie svojho patentu bez ohľadu na to, či a kedy sa skutočne uzavrie licenčná zmluva, a že sa bude môcť domáhať

14 — Podľa Komisie „je hold-up závažnejší, ak je veľký počet PNN, ktoré sa vzťahujú na niekoľko noriem, použitý v jedinom výrobku. V takom prípade môže množstvo potenciálnych osôb udeľujúcich licenciu viesť k tomu, že sa kumulované platby poplatkov jednotlivým majiteľom PNN stanú nadmerne vysokými. Tento jav sa nazýva ‚royalty stacking‘“.

náhrady škody, ktorej uplatniteľnosť a výška sú neisté, až *a posteriori* v deň, ktorý nemožno predvídať, a to aj v prípade, že sa rokovanie o licencii predĺži z dôvodov, za ktoré bude niesť zodpovednosť výhradne porušovateľ práv. Takéto správanie sa kvalifikovalo ako „patent hold-out“ alebo „reverse patent hold-up“.

43. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či majiteľ PNN, ktorý sa zaviazal voči organizácii pre normalizáciu, v tomto prípade ETSI, udeliť licenciu tretím osobám za podmienok FRAND, zneužíva svoje dominantné postavenie, ak si voči porušovateľovi práv uplatní nárok na zdržanie sa konania, aj keď bol porušovateľ práv „ochotný rokovať“ o tejto licencii.

44. V rámci tej istej otázky vnútroštátny súd zvažuje druhý prípad, že by išlo o zneužitie dominantného postavenia len vtedy, ak by porušovateľ práv predložil majiteľovi PNN bezpodmienečnú prijateľnú ponuku, ktorú majiteľ nemôže odmietnuť bez toho, aby porušovateľa práv nespravodlivo neobmedzil alebo sa neprevinil proti zákazu diskriminácie, a porušovateľ práv ešte pred udelením licencie splnil zmluvné podmienky vzhľadom na už vykonané úkony používania.

45. Na to, aby bolo možné poskytnúť užitočnú a úplnú odpoveď na prvú otázku vnútroštátneho súdu, je podľa môjho názoru potrebné spoločne preskúmať oba prípady, ktoré uvedený súd uvádza.

46. Druhá až štvrtá prejudiciálna otázka sa týkajú podmienok, za akých je porušovateľ práv ochotný rokovať, ako aj podmienok jeho ponuky a plnenia povinností, ktoré pre neho vyplývajú z licencie, ktorá má byť udelená. Odpoveď na tieto otázky v širokej miere závisí od odpovede na prvú otázku. Piata otázka sa týka iných právnych prostriedkov než uplatnenia nároku na zdržanie sa konania, ktoré má majiteľ PNN k dispozícii na ochranu svojho duševného vlastníctva. Keďže sa otázky položené vnútroštátnym súdom týkajú najmä zákonnosti uplatnenia nároku na zdržanie sa konania, vo svojich návrhoch sa zameriam na uplatnenie tohto nároku.

### B – *Judikatúra Bundesgerichtshofu Orange-Book-Standard a tlačová správa Komisie vo veci Samsung Electronics a i.*

47. Je zrejmé, že otázky položené vnútroštátnym súdom boli do značnej miery inšpirované rozsudkom Bundesgerichtshof Orange-Book-Standard a tlačovou správou Komisie vo veci Samsung Electronics a i.

48. Pokiaľ ide o tento rozsudok, treba poukázať na veľké skutkové odlišnosti medzi touto vecou a vecou samou. Žalovaný patent predstavuje patent nevyhnutný pre normu LTE, ktorá vyplýva z dohody uzatvorenej medzi podnikmi (vrátane spoločností Huawei a ZTE), ktoré sa podieľali na procese normalizácie v rámci ETSI, zatiaľ čo norma dotknutá vo veci Orange-Book-Standard, ktorú prejednával Bundesgerichtshof, bola normou *de facto*[15]. Z toho vyplýva, že v uvedenej veci neexistoval na strane majiteľa dotknutého patentu žiadny záväzok udeliť licencie za podmienok FRAND. Je bežné, že v takomto prípade je rokovacia pozícia priznaná majiteľovi patentu silnejšia než v prípade PNN, ktorého majiteľom je člen európskej organizácie pre normalizáciu ako žiadateľ o licenciu, a že ním uplatňovaný nárok na zdržanie sa konania treba nakoniec považovať za zneužitie len vtedy, ak je poplatok, ktorý požaduje, zreteľne nadmerne vysoký.

49. So zreteľom na túto významnú skutkovú odlišnosť vo vzťahu k veci samej sa domnievam, že uvedený rozsudok nemožno analogicky uplatniť v tejto veci.

15 — *De facto* norma je špecifikácia uznávaná na trhu obvykle v nadväznosti na značne rozšírené prijatie tejto špecifikácie. Pozri v tomto zmysle článok 1 ods. 2 stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu o „Normalizácii a globálnej informačnej spoločnosti: európsky prístup“ [COM(1996) 359 final].

50. Hoci na druhej strane sa tlačová správa vo veci Samsung Electronics a i. naozaj týka PNN, ktorého majiteľ oznámil organizácii pre normalizáciu svoj záväzok udeliť licencie za podmienok FRAND, zdá sa mi, že iba ochota porušovateľa práv na rokovanie [16], veľmi širokej a nezáväznej povahy, v žiadnom prípade nemôže stačiť [17] na obmedzenie práva majiteľa PNN na uplatnenie nároku [18] na zdržanie sa konania.

51. Domnievam sa, že samotné uplatnenie judikatúry Bundesgerichtshofu týkajúcej sa Orange-Book-Standard alebo tlačovej správy na prejednávanú vec by viedlo k situáciám nadmernej ochrany majiteľa PNN alebo nedostatočnej ochrany používateľov patentov alebo spotrebiteľov. [19]

52. Podľa všetkého je teda nutné nájsť riešenie predstavujúce strednú cestu.

## C – *Domnienka existencie dominantného postavenia na trhu*

53. Ako zdôrazňuje Komisia, treba uviesť, že vnútroštátny súd vychádza z predpokladu, že Huawei má dominantné postavenie na trhu, [20] pričom Súdnemu dvoru nepoložil otázku týkajúcu sa kritérií na určenie relevantného trhu, [21] ani na určenie dominantného postavenia na trhu. [22]

54. Portugalská vláda a Komisia obmedzili svoje pripomienky k prípadnému zneužitiu dominantného postavenia majiteľom PNN, zatiaľ čo Huawei [23], ZTE [24] a holandská vláda sa k otázke existencie dominantného postavenia na trhu vyjadrili vo svojich pripomienkach len veľmi stručne.

16 — Vyjadrená ústne, prípadne písomne.

17 — Tlačová správa, ktorá má len niekoľko strán, nemá žiadnu právnu hodnotu. Nezaväzuje Komisiu a nemá vplyv na konanie, na ktoré sa vzťahuje. Jej cieľom je len informovať verejnosť o začatí konania podľa nariadenia č. 1/2003 proti spoločnosti Samsung Electronics a i. Okrem toho je najmä so zreteľom na pripomienky Komisie v prejednávanej veci, ktoré sú oveľa podrobnejšie, jasné, že sama Komisia sa domnieva, že pre porušovateľa práv treba stanoviť oveľa rozsiahlejšie požiadavky.

18 — Ako uviedol vnútroštátny súd, „také vyhlásenie možno formulovať veľmi ľahko a nezáväzným spôsobom, pričom ho možno kedykoľvek zmeniť, odvolať a prípadne opätovne obnoviť. Okrem toho také vyhlásenie neobsahuje žiadnu konkrétnu podmienku, hoci je nutné poznať licenčné podmienky na účel určenia, či sú spravodlivé, primerané a nediskriminačné. Aj keď vyhlásenie uvádza konkrétnu licenčnú podmienku, môžu vznikať pochybnosti o ich vážnosti. Porušovateľ práv totiž môže kedykoľvek tieto podmienky zmeniť alebo odvolať alebo navrhnúť podmienky, ktoré sú na prvý pohľad neprimerané“.

19 — Ako uviedla ZTE vo svojich pripomienkach, ak by sa vychádzalo iba zo samotnej „ochoty“ údajného porušovateľa práv „rokovať“, viedlo by to k stanoveniu ceny, ktorá by bola podstatne nižšia, než je hospodárska hodnota PNN. Ak by sa naopak vychádzalo z judikatúry Bundesgerichtshofu týkajúcej sa Orange-Book-Standard, nastal by opačný problém v tom zmysle, že by sa účtovali veľmi vysoké licenčné poplatky (bez toho, aby to predstavovalo odmietnutie uzatvoriť zmluvu v rozpore s článkom 102 ZFEÚ).

20 — Vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že Huawei má „nesporne“ dominantné postavenie bez ďalšieho vysvetlenia alebo spresnenia vo vzťahu k tomuto konštatovaniu.

21 — Z ustálenej judikatúry vyplýva, že vymedzenie relevantného trhu má zásadný význam pre posúdenie dominantného postavenia. Pozri rozsudok Europemballage a Continental Can/Komisia (6/72, EU:C:1973:22, bod 32).

22 — Pozri rozsudky United Brands a United Brands Continentaal/Komisia (27/76, EU:C:1978:22, body 65 a 66), Hoffmann-La Roche/Komisia (85/76, EU:C:1979:36, body 38 a 39) a nedávno vynesené rozsudky AstraZeneca/Komisia (C-457/10 P, EU:C:2012:770, bod 175), ktoré vymedzujú dominantné postavenie ako „také silné ekonomické postavenie podniku, ktoré mu umožňuje brániť zachovaniu efektívnej hospodárskej súťaže na relevantnom trhu tým, že mu dáva možnosť správať sa do značnej miery nezávisle od jeho konkurentov, zákazníkov a v konečnom dôsledku aj spotrebiteľov“.

23 — Podľa spoločnosti Huawei PNN poskytujú svojim majiteľom kľúč umožňujúci prístup k používaniu technológie, ktorá je základom pre normu, pričom používanie týchto patentov je v zásade nevyhnutné. Uvedená spoločnosť sa domnieva, že majitelia PNN tak môžu v zásade kontrolovať prístup k používaniu normy. Huawei uvádza, že z toho však nutne nevyplýva dominantné postavenie na trhu, najmä v prípade, ak relevantný trh zahŕňa výrobky, ktoré normu nepoužívajú alebo ktoré používajú konkurenčné normy. Podľa spoločnosti Huawei môžu používatelia normy, ktorí sú sami majiteľmi PNN, z týchto patentov tiež vyťažiť určitú protiváhu. Domnieva sa, že to teda môže za určitých okolností relativizovať postavenie majiteľa PNN na trhu tak, že prestáva byť dominantný.

24 — Podľa spoločnosti ZTE sa rozsah ochrany PNN vzťahuje na skupinu výrobkov, ktorých použitie norma nutne predpokladá, takže akýkoľvek výrobok zlučiteľný s normou nutne porušuje patent. Uvedená spoločnosť sa domnieva, že keďže nie sú výrobky nezlučiteľné s normou predmetom dopytu, PNN poskytuje svojmu majiteľovi právnu moc rozhodnúť o vstupe alebo ponechaní subjektov na trhu. Okrem toho podľa nej PNN poskytuje svojmu majiteľovi dominantné postavenie na nadväzujúcich trhoch služieb. ZTE sa tiež domnieva, že keďže je pre každý PNN určený osobitný trh s technológiami alebo licenciami, majiteľ (prvého) patentu nevyhnutného pre normu sa nachádza v monopolnej situácii, a preto má dominantné postavenie na trhu. Podľa spoločnosti ZTE „aj v prípade celosvetového trhu pokrývajúceho všetky patenty nevyhnutné pre normu existuje dominantné postavenie na trhu“.

55. Podľa ustálenej judikatúry je Súdny dvor oprávnený rozhodovať o otázkach, ktoré sa týkajú výkladu alebo platnosti predpisov Únie, iba na základe skutkového stavu, s ktorým ho oboznámil vnútroštátny súd. Okrem toho zmena podstaty prejudiciálnych otázok by bola nezlučiteľná s úlohou, ktorú má Súdny dvor podľa článku 267 ZFEÚ, ako aj s povinnosťou Súdneho dvora zabezpečiť, aby vlády členských štátov a dotknutí účastníci konania mohli predložiť svoje pripomienky podľa článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, keďže podľa tohto ustanovenia sa dotknutým účastníkom konania oznamujú len rozhodnutia vnútroštátneho súdu. [25]

56. So zreteľom na to, že v prejednávanej veci vnútroštátny súd nepripustil nutnosť, ani relevantnosť otázky týkajúcej sa existencie dominantného postavenia na trhu, Súdny dvor nemôže takúto analýzu uskutočniť.

57. Treba však uviesť, že vnútroštátny súd vo svojom rozhodnutí konkrétne neuviedol, že v konaní vo veci samej konštatoval nespornú existenciu dominantného postavenia majiteľa PNN na trhu až po tom, čo úplne preskúmal všetky okolnosti a osobitný kontext veci. Rovnako ako holandská vláda sa domnievam, že skutočnosť, že podnik je majiteľom PNN, nutne neznamená, že má dominantné postavenie na trhu v zmysle článku 102 ZFEÚ [26] a že vnútroštátnemu súdu prislúcha preskúmať v každom jednotlivom prípade, či je to skutočne tak. [27]

58. Keďže konštatovanie existencie dominantného postavenia na trhu stanovuje dotknutému podniku osobitnú zodpovednosť [28] nenarúšať účinnú hospodársku súťaž svojím správaním, toto konštatovanie nemôže byť založené na predpokladoch. Hoci skutočnosť, že každý, kto používa normu stanovenú organizáciou pre normalizáciu, musí nutne využívať PNN, takže potrebuje licenciu od majiteľa tohto patentu, môže zakladať vyvrátiteľnú domnienku o existencii dominantného postavenia majiteľa tohto patentu na trhu, domnievam sa, že túto domnienku musí byť možné vyvrátiť konkrétnymi a podrobnými indíciami.

## D – *Zneužitie dominantného postavenia na trhu alebo zneužívanie technologickej závislosti*

59. Treba uviesť, že odpoveď na otázky položené vnútroštátnym súdom vyžaduje s prihliadnutím na právo hospodárskej súťaže vyváženie práva duševného vlastníctva a práva majiteľa PNN (Huawei) obrátiť sa na súd na jednej strane so slobodou podnikania, ktorú majú na základe článku 16 Charty hospodárske subjekty, ako sú podniky, ktoré používajú normu LTE (ZTE). Táto sloboda je totiž značne obmedzená vydaním súdneho príkazu, ktorý je predmetom uplatnenia nároku na zdržanie sa konania, [29] a preto môže narušiť hospodársku súťaž. [30]

25 — Pozri rozsudok Hochtief a Linde-Kca-Dresden (C-138/08, EU:C:2009:627, bod 22 a citovanú judikatúru).

26 — V bode 186 rozsudku AstraZeneca/Komisia (EU:C:2012:770) Súdny dvor rozhodol, že „hoci nemožno usudzovať, že samotná držba práv duševného vlastníctva priznáva takéto postavenie, za určitých okolností môže vytvoriť dominantné postavenie najmä tým, že umožňuje podniku, aby bránil efektívnej hospodárskej súťaži na trhu“.

27 — Komisia uvádza vo svojich usmerneniach o uplatňovaní článku 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na dohody o horizontálnej spolupráci (Ú. v. EÚ C 11, 2011, s. 1, bod 269), že „hoci stanovenie normy môže viesť k vzniku alebo zvýšeniu trhovej sily držiteľov práv duševného vlastníctva [ktorí vlastnia práva duševného vlastníctva, ktoré sú nevyhnutné] pre normu, nie je možné predpokladať, že vlastníctvo alebo výkon [práv duševného vlastníctva nevyhnutných] pre normu znamená vlastníctvo alebo výkon trhovej sily. Otázka trhovej sily sa musí posúdiť individuálne v konkrétnych prípadoch“.

28 — Pripomínam, že samotné dominantné postavenie na trhu nie je článkom 102 ZFEÚ zakázané. Pozri rozsudky Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia (322/81, EU:C:1983:313, bod 57) a Post Danmark (C-209/10, EU:C:2012:172, body 21 až 23).

29 — Pozri analogicky rozsudok UPC Telekabel Wien (C-314/12, EU:C:2014:192, body 47 a 48). Podľa článku 11 smernice 2004/48 sú členské štáty povinné stanoviť, že ich vnútroštátne súdy vydajú súdne príkazy zakazujúce ďalšie porušovanie práv duševného vlastníctva, ktoré bolo konštatované súdnym rozhodnutím. Pozri aj článok 9 tejto smernice o predbežných a preventívnych opatreniach. Výroba a predaj výrobkov a služieb, ktoré sú v súlade s normou a ktoré porušujú výlučné práva majiteľa PNN, budú zakázané na základe vydania súdneho príkazu. Uplatnenie nároku na zdržanie sa konania teda predstavuje veľmi účinný právny prostriedok, pretože vydanie súdneho príkazu pre porušenie práv súvisiacich s PNN vedie k stiahnutiu výrobkov a služieb porušovateľa práv k tomuto patentu z trhov, na ktoré sa vzťahuje norma. Zároveň podotýkam, že samotná hrozba uplatnenia nároku na zdržanie sa konania môže zmeniť priebeh rokovaní o licenciách a vyústiť do licenčných podmienok, ktoré nie sú podmienkami FRAND. Podľa môjho názoru sa tieto úvahy použijú *mutatis mutandis* na nápravné opatrenia stanovené článkom 10 smernice 2004/48.

30 — Vnútorný trh, ako je vymedzený v článku 3 ZEÚ, predstavuje jeden z hlavných cieľov Únie a zahŕňa systém, ktorý zaručuje, že hospodárska súťaž nie je narušená. Pozri protokol (č. 27) o vnútornom trhu a hospodárskej súťaži, pripojený k Zmluve o EÚ a Zmluve o FEÚ.

1. Právo duševného vlastníctva

60. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že Huawei sa aj napriek svojmu záväzku voči ETSI, že udelí licencie tretím osobám za podmienok FRAND, nevzdala svojho práva súdne si uplatniť nárok na zdržanie sa konania voči osobám, ktoré by používali žalovaný patent bez jej povolenia. Z tohto záväzku naopak jednoznačne vyplýva, že Huawei súhlasí [31] s tým, že výnosnosť zo žalovaného patentu nebude pochádzať len z toho, že ho bude používať sama, ale aj z udelených licencií. Huawei navyše súhlasí s tým, že licenčný poplatok stanovený za podmienok FRAND predstavuje primeranú a spravodlivú náhradu za používanie uvedeného patentu inými osobami.

61. Podobne, ako sa uvádza v pripomienkach spoločností Huawei a ZTE, holandskej a portugalskej vlády a Komisie, sa domnievam, že podľa ustálenej judikatúry nemôže uplatnenie výlučného práva spojeného s právom duševného vlastníctva, v prejednávanej veci teda práva súdne si uplatniť nárok na zdržanie sa konania v prípade porušenia práv, predstavovať samo osebe zneužitie dominantného postavenia na trhu. [32] Toto právo je totiž pre majiteľa patentu základným prostriedkom [33] na uplatnenie jeho duševného vlastníctva, ktorého ochrana je osobitne uznaná článkom 17 ods. 2 Charty. [34]

62. Z toho vyplýva, že akékoľvek obmedzenie práva uplatniť si tieto nároky nutne predstavuje výrazné obmedzenie duševného vlastníctva a možno ho teda pripustiť len za mimoriadnych a presne opísaných okolností.

63. Právo duševného vlastníctva však nie je absolútnym právom. Odôvodnenie 12 smernice 2004/48 bez toho, aby obsahovalo zmienku o zneužití práva, tak stanovuje, že „touto smernicou nie je dotknuté uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže a najmä články [101 ZFEÚ] a [102 ZFEÚ]. Opatrenia stanovené v tejto smernici by sa nemali používať na nenáležité obmedzovanie hospodárskej súťaže spôsobom, ktorý je v rozpore so zmluvou“. Z toho vyplýva, že právo uplatniť si nárok na zdržanie sa konania s cieľom ochrany duševného vlastníctva nie je absolútnym a nedotknuteľným právom a vo všeobecnom záujme musí byť v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže stanovenými najmä článkami 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ. [35] Článok 12 tejto smernice napríklad stanovuje, že za určitých okolností na návrh osoby, ktorá podlieha súdnemu príkazu, môžu príslušné súdne orgány nariadiť, aby držiteľovi práva duševného vlastníctva bola namiesto uplatnenia súdneho príkazu vyplatená peňažná náhrada. V dôsledku toho uvedená smernica zreteľne zamýšľa obmedziť právo na uplatnenie nároku na zdržanie sa konania a nahradiť toto právo peňažnou náhradou. [36]

64. Okrem toho držiteľ práva duševného vlastníctva môže sám obmedziť spôsob, ako ho bude uplatňovať.

31 — Ako Komisia uviedla vo svojich pripomienkach.

32 — Pozri analogicky rozsudky Volvo (238/87, EU:C:1988:477, bod 8), RTE a ITP/Komisia (C-241/91 P a C-242/91 P, EU:C:1995:98, bod 33), ako aj IMS Health (C-418/01, EU:C:2004:257, bod 34).

33 — Podľa ustálenej judikatúry je základným účelom patentu zabezpečiť majiteľovi výlučné právo používať vynález na účely výroby a predaja priemyselných výrobkov s cieľom odmeniť tvorivé úsilie vynálezcu buď priamo, alebo prostredníctvom udelenia licencií tretím osobám, ako aj *právo brániť sa proti akémukoľvek porušeniu práv* (pozri rozsudky Centrafarm a de Peijper, 15/74, EU:C:1974:114, bod 9, a Football Association Premier League a i., C-403/08 a C-429/08, EU:C:2011:631, bod 107).

34 — Táto možnosť predstavuje aj všeobecné preventívne opatrenie, pretože odrádza od porušovania práv súvisiacich s patentom.

35 — Pozri analogicky bod 105 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Cosmas vo veci Masterfoods a HB (C-344/98, EU:C:2000:249), v ktorom uvádza, že „nespochybňujem, že články [101 ZFEÚ] a [102 ZFEÚ] zastávajú významné miesto v štruktúre právneho poriadku Spoločenstva a slúžia verejnému záujmu, ktorý spočíva v zabezpečení nenarušenej hospodárskej súťaže. V dôsledku toho je celkom pochopiteľné, že vlastnícke právo podlieha obmedzeniam podľa článkov [101 ZFEÚ] a [ZFEÚ] v rozsahu, v akom sú nevyhnutné na ochranu hospodárskej súťaže“.

36 — Pozri tiež článok 3 ods. 2 smernice 2004/48, ktorý stanovuje, že „opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy musia byť účinné, primerané a odradzujúce a musia sa uplatňovať takým spôsobom, aby sa predišlo vytváraniu prekážok zákonného obchodu a musia stanovovať záruky proti ich zneužívaniu“. Pojem „zneužívanie“ nie je smernicou 2004/48 vymedzený. Domnievam sa však, že tento pojem nutne, ale nie výlučne, zahŕňa porušenie článkov 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ. Pozri aj článok 8 ods. 2 Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS), ktorý stanovuje, že „primerané opatrenia za predpokladu, že sú v súlade s ustanoveniami tejto dohody, sa môžu prijať na predchádzanie zneužitiu práv duševného vlastníctva zo strany majiteľov práv alebo na uchyľovanie sa k praktikám, ktoré nevhodne obmedzujú obchod alebo nepriaznivo ovplyvňujú medzinárodný prevod technológií“.

65. V tomto ohľade sa domnievam, že záväzok spoločnosti Huawei v konaní vo veci samej udeliť tretím osobám licencie za podmienok FRAND treba čiastočne považovať za „ponuku licencie“.[37] Na rozdiel od nútených licencií, ktoré sú uložené zákonom[38], smie majiteľ patentu sám povoliť tretím osobám používanie svojho patentu za určitých podmienok. Podotýkam, že v prípade ponuky licencie nie je voči osobe, ktorej bola poskytnutá licencia na patent, v zásade možné vydať súdny príkaz.[39]

2. Právo obrátiť sa na súd

66. Právo obrátiť sa na súd a možnosť uplatniť si svoje práva pred súdom sú uznané článkom 47 Charty. V bode 51 rozsudku ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363) však Súdny dvor rozhodol, že článok 52 ods. 1 Charty umožňuje obmedziť výkon práv zakotvených v článku 47 Charty, keď zdôraznil, že so zreteľom na význam základného práva zaručeného článkom 47 Charty treba vziať do úvahy, že článok 52 ods. 1 Charty vyžaduje, aby každé obmedzenie[40] predovšetkým rešpektovalo podstatu dotknutého základného práva, a ďalej požaduje, aby bolo pri dodržaní zásady proporcionality nevyhnutné a aby skutočne zodpovedalo cieľom všeobecného záujmu uznaným Úniou.[41]

67. Napriek skutočnosti, že Charta nevytvára hierarchiu medzi základnými právami, ktoré okrem ľudskej dôstojnosti, ktorá je neporušiteľná,[42] uznáva bez výnimky, môže pritom uplatnenie nároku na zdržanie sa konania predstavovať zneužitie dominantného postavenia na trhu len za mimoriadnych okolností s ohľadom na význam práva obrátiť sa na súd.

3. Sloboda podnikania a nenarušená hospodárska súťaž

68. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pojem „zneužitie dominantného postavenia“ je objektívnym pojmom, ktorý sa týka takého správania podniku v dominantnom postavení, ktoré môže ovplyvniť štruktúru trhu, na ktorom je práve z dôvodu prítomnosti takéhoto podniku úroveň hospodárskej súťaže už oslabená a ktorého dôsledkom je bránenie zachovaniu existujúcej úrovne hospodárskej súťaže na trhu alebo rozvoju tejto hospodárskej súťaže, a to použitím iných prostriedkov než tých, ktorými sa vedie obvyklá súťaž výrobkov alebo služieb na základe plnení hospodárskych subjektov.[43]

69. Huawei, ZTE, holandská a portugalská vláda, ako aj Komisia sa domnievajú, že konštatovaním zneužitia dominantného postavenia v nadväznosti na uplatnenie nároku na zdržanie sa konania sa podľa ustálenej judikatúry predpokladá, že existujú „mimoriadne okolnosti“.[44] Podotýkam, že „z tejto judikatúry vyplýva, že na to, aby odmietnutie vlastníka autorského práva udeliť licenciu na využívanie

37 — Pozri analogicky nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1257/2012 zo 17. decembra 2012, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely vytvorenia jednotnej patentovej ochrany (Ú. v. EÚ L 361, s. 1), ktorého článok 8 nazvaný „Ponuka licencie“ stanovuje:
„1. Majiteľ európskeho patentu s jednotným účinkom môže predložiť na [EPÚ] vyhlásenie, že je pripravený povoliť akejkoľvek osobe využívanie vynálezu ako nadobúdateľovi licencie za primeranú úhradu.
2. S licenciou získanou podľa tohto nariadenia sa zaobchádza ako so zmluvnou licenciou.“
Pozri aj § 23 nemeckého patentového zákona (Patentgesetz) a článok 46 patentového zákona Spojeného kráľovstva z roku 1977 (UK Patent Act 1977).

38 — Pozri napríklad článok 24 uvedeného zákona o patentoch.

39 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Allen & Hanburys (434/85, EU:C:1988:109, bod 4), ktorý objasňuje dosah článku 46 patentového zákona Spojeného kráľovstva z roku 1977.

40 — Ďalej podotýkam, že procesné pravidlá každého členského štátu upravujú právo obrátiť sa na súd. Stačí uviesť pravidlá týkajúce sa lehôt na podávanie žalôb (pravidlá preklúzie), pravidlá týkajúce sa právneho záujmu na podaní žaloby (*locus standi*) a pravidlá týkajúce sa šikanóznych žalôb.

41 — Článok 52 ods. 1 Charty sa vzťahuje aj na duševné vlastníctvo, ktorého ochrana je uznaná článkom 17 ods. 2 Charty. Pozri analogicky rozsudok Hauer (44/79, EU:C:1979:290, body 17 až 30).

42 — Pozri článok 1 Charty.

43 — Rozsudok AstraZeneca/Komisia (EU:C:2012:770, bod 74 a citovaná judikatúra).

44 — Rozsudky RTE a ITP/Komisia (EU:C:1995:98, body 50 a 53 až 56) (odmietnutie udeliť licenciu v oblasti autorského práva) a IMS Health (EU:C:2004:257, body 35 a 36) (odmietnutie udeliť licenciu na používanie stavebnicovej konštrukcie chránenej právom duševného vlastníctva). Pozri aj rozsudok Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569, body 39 a 40) (odmietnutie tlačového podniku začleniť distribúciu konkurenčného denníka do svojho vlastného systému donášky novín do miesta bydliska).

tohto vlastníctva, ktoré je nevyhnutné na výkon určitej činnosti, mohlo byť považované za zneužitie, stačí, aby boli súčasne splnené tri podmienky, a to, že toto odmietnutie je prekážkou vzniku nového výrobku, po ktorom existuje potenciálny dopyt zo strany spotrebiteľov, že toto odmietnutie nie je odôvodnené a že môže úplne vylúčiť akúkoľvek hospodársku súťaž na sekundárnom trhu“.[45]

70. Je pravda, ako uvádza Huawei, že táto judikatúra sa vzťahuje na skutkové stavy, ktoré nie sú priamo porovnateľné so skutkovým stavom vo veci samej. Je jasné, že rovnako ako vo veciach, ktoré viedli k tejto judikatúre, licencia na žalovaný patent je nevyhnutná na výrobu výrobkov a služieb podľa normy LTE. Na rozdiel od týchto vecí, ktoré sa týkajú odmietnutia udeliť licencie na používanie práv duševného vlastníctva, však Huawei oznámila[46] žalovaný patent inštitútu ETSI a dobrovoľne sa zaviazala udeliť tretím osobám licencie na tento patent za podmienok FRAND, čo už na prvý pohľad nemožno považovať za také odmietnutie, aké sa uvádza v judikatúre citovanej v poznámke pod čiarou 44 týchto návrhov. Táto judikatúra je preto len čiastočne uplatniteľná vo veci samej, v ktorej bude všetko závisieť od spôsobu, akým Huawei splnila svoj záväzok daný ETSI udeliť licencie na žalovaný patent za podmienok FRAND.

71. V tejto súvislosti podotýkam, že oznámenie tohto patentu spoločnosťou inštitútu ETSI a záväzok uvedenej spoločnosti ovplyvnili priebeh postupu normalizácie a samotný obsah normy LTE.[47] Začlenenie používania žalovaného patentu do normy LTE a nutnosť licencie, ktorá z neho vyplýva, totiž vytvárajú vzťah závislosti medzi majiteľom PNN a podnikmi, ktoré vyrábajú výrobky a poskytujú služby, ktoré sú v súlade s touto normou. Táto závislosť technologickej povahy spôsobuje hospodársku závislosť.

72. Súdny dvor v bode 9 svojho rozsudku Volvo (EU:C:1988:477) rozhodol, že „výkon výlučného práva majiteľom vzoru týkajúceho sa prvkov karosérie motorových vozidiel možno zakázať článkom [102 ZFEÚ], pokiaľ pri ňom dochádza zo strany podniku s dominantným postavením k určitému zneužívajúcemu správaniu, ako je svojvoľné odmietnutie dodať náhradné diely nezávislým opravovniam, stanovenie cien náhradných dielov v nespravodlivej výške alebo rozhodnutie už nevyrábať náhradné diely pre určitý model napriek tomu, že veľa vozidiel tohto modelu je stále v prevádzke, za predpokladu, že takéto správanie môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi“.

73. Domnievam sa, že indície o správaní poskytnuté Súdnym dvorom v tomto rozsudku, ktoré môže predstavovať zneužitie dominantného postavenia, sú charakterizované jednak vzťahom závislosti medzi majiteľom duševného vlastníctva, ktorý má dominantné postavenie, a ostatnými podnikmi, a jednak protiprávnym zneužívaním tohto postavenia týmto majiteľom prostredníctvom prostriedkov odlišných od tých, ktoré sa používajú pri bežnej hospodárskej súťaži.[48]

74. Za týchto okolností, ktoré sa vyznačujú jednak technologickou závislosťou porušovateľa práv v nadväznosti na začlenenie používania patentu do normy, a jednak nekalým alebo neprimeraným konaním[49] majiteľa PNN v rozpore s jeho záväzkom udeliť licencie za podmienok FRAND voči porušovateľovi práv, hoci sa ukázalo, že je objektívne pripravený, odhodlaný a spôsobilý na uzatvorenie zmluvy o poskytnutí takej licencie, predstavuje uplatnenie nároku na zdržanie sa konania

45 — Rozsudok IMS Health (EU:C:2004:257, bod 38).

46 — Pozri článok 4 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva.

47 — Pozri najmä články 3, 4, 6 a 8 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva.

48 — Pozri tiež rozsudok United Brands a United Brands Continentaal/Komisia (EU:C:1978:22, body 182 a 183).

49 — Treba zdôrazniť, že správanie majiteľa PNN nemožno považovať za nekalé alebo neprimerané, ak je objektívne odôvodnené. V tejto súvislosti podotýkam, že ak majiteľ PNN nedostane zaplatený spravodlivý poplatok z dôvodu svojho záväzku udeliť licencie za podmienok FRAND, bude obmedzená jeho schopnosť dosiahnuť výnosnosť zo svojich investícií a jeho motivácia investovať do iných technológií, ako aj jeho pripravenosť udeliť licencie týkajúce sa PNN za podmienok FRAND a podieľať sa na procese normalizácie.

použitie prostriedkov odlišných od prostriedkov používaných pri bežnej hospodárskej súťaži, ktoré poškodzuje hospodársku súťaž[50] v neprospech predovšetkým spotrebiteľov a podnikov, ktoré investovali do prípravy, prijatia a použitia normy,[51] a treba ho považovať za zneužitie dominantného postavenia v zmysle článku 102 ZFEÚ.

75. Je zjavné, že také konštatovanie zneužitia dominantného postavenia v súvislosti s normalizáciou a záväzkom udeliť licencie na PNN za podmienok FRAND možno vysloviť až po preskúmaní nielen správania majiteľa PNN, ale aj porušovateľa práv.

## E – *Uplatnenie na prejednávanú vec*

### 1. O prvej otázke

76. Hoci Súdny dvor nie je podľa článku 267 ZFEÚ príslušný uplatniť článok 102 ZFEÚ na určitý prípad, môže v rámci súdnej spolupráce zavedenej týmto článkom na základe okolností uvedených v spise poskytnúť vnútroštátnemu súdu výklad článku 102 ZFEÚ, ktorý preň môže byť užitočný z hľadiska uplatnenia tohto článku na osobitné skutkové okolnosti, ktoré mu boli predložené.[52]

77. Je zrejmé, že používanie patentu bez licencie je v zásade porušením duševného vlastníctva jeho majiteľa a že majiteľ má k dispozícii niekoľko právnych prostriedkov podľa smernice 2004/48, aby sa zabezpečilo dodržiavanie jeho práv, medzi ktoré patrí aj uplatnenie nároku na zdržanie sa konania. V podobnom prípade je porušovateľ práv povinný začať rokovať s majiteľom patentu skôr, ako poruší právo súvisiace s patentom.

78. Konanie vo veci samej sa od predchádzajúceho prípadu líši tým, že majiteľ sa voči organizácii pre normalizáciu (ktorej je členom rovnako ako údajný porušovateľ práv) zaviazal udeliť tretím osobám licenciu za podmienok FRAND.

79. V podobnom prípade by sa zrejme mohli uplatniť nasledujúce usmernenia.

80. Za predpokladu, že porušovateľ práv je a zostáva „spôsobilý“ uzatvoriť a dodržiavať licenčnú zmluvu za podmienok FRAND a predovšetkým platiť primeraný poplatok, majiteľ PNN je s ohľadom na významné okolnosti, ktoré v prejednávanej veci nastali, povinný uskutočniť určité konkrétne kroky pred uplatnením nároku na zdržanie sa konania, aby splnil svoj záväzok a splnil svoju osobitnú zodpovednosť podľa článku 102 ZFEÚ.

50 — Toto konanie môže znížiť investície do technológií spojených s normou LTE a dostupnosť výrobkov a služieb, ktoré sú v súlade s touto normou. Ak by totiž licencie na PNN neboli dostupné za podmienok FRAND, podniky by váhali so zavedením normy, čo by znehodnotilo proces normalizácie. Okrem toho, ak by sa uplatnenie nároku na zdržanie sa konania zo strany majiteľa PNN použilo ako donucovací prostriedok na zvýšenie licenčných poplatkov v rozpore so záväzkom FRAND, ceny výrobkov a služieb spĺňajúcich normu LTE by boli nepriamo nespravodlivým spôsobom dotknuté v neprospech spotrebiteľov týchto výrobkov a služieb.

51 — Pozri článok 3 ods. 1 politiky ETSI týkajúcej sa duševného vlastníctva.

52 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas (C-160/09, EU:C:2010:293, bod 24).

81. Je to o to potrebnejšie, že nie je isté, že porušovateľ práv súvisiacich s PNN nutne vie, že používa patent, ktorý je platný a zároveň sa vzťahuje na normu. Pokiaľ ide o normu LTE, podľa všetkého bolo inštitútu ETSI oznámených viac ako 4 700 patentov nevyhnutných pre normu a že tieto patenty nemusia byť v značnej miere platné alebo sa nemusia vzťahovať na normu. [53]

82. Je teda možné, že aj tak veľký telekomunikačný podnik, akým je ZTE, nemohol vopred overiť nevyhnutný charakter a platnosť všetkých patentov týkajúcich sa normy LTE, ktoré boli oznámené inštitútu ETSI. Treba zohľadniť aj skutočnosť, že telekomunikačné odvetvie sa stále vyvíja a podniky (a teda potenciálni porušovatelia práv) musia rýchlo reagovať s cieľom uviesť svoje výrobky a služby na trh. Nezdá sa mi teda neprimerané, že licencie na PNN za podmienok FRAND sa dojednávajú a zmluvy na ne sa uzatvárajú *ex post*, teda po začatí používania tohto patentu.

83. Aké sú na tomto základe konkrétne kroky, ktoré musí vykonať majiteľ PNN predtým, ako si uplatní nárok na zdržanie sa konania [54], aby nezneužil svoje dominantné postavenie na trhu?

84. Na jednej strane je povinný písomne a s odôvodnením oznámiť dotknuté protiprávne konanie údajnému porušovateľovi práv s uvedením príslušného PNN a toho, akým spôsobom je porušovateľom práv porušovaný, s výnimkou prípadu, ak sa preukáže, že údajný porušovateľ práv je o ňom plne informovaný. Taký krok mu nespôsobuje neprimeranú záťaž, pretože je v každom prípade nevyhnutný na odôvodnenie nároku na zdržanie sa konania.

85. Na druhej strane je povinný v každom prípade odovzdať údajnému porušovateľovi práv písomnú ponuku licencie za podmienok FRAND, ktorá musí obsahovať všetky podmienky obvykle uvedené v licencii v dotknutom odvetví činnosti, predovšetkým presnú výšku poplatku a spôsob, akým je vypočítaná.

86. Ani taká požiadavka nie je neprimeraná, pretože majiteľ PNN sa dobrovoľne zaviazal dosiahnuť výnosnosť zo svojho duševného vlastníctva týmto spôsobom, čím si dobrovoľne obmedzil spôsob výkonu svojho výlučného práva. Je dokonca dôvodné očakávať, že takú ponuku pripraví a vypracuje po získaní svojho patentu a prijatí záväzku udeliť licencie za podmienok FRAND. Okrem toho, keďže tento záväzok majiteľa PNN zahŕňa povinnosť zákazu diskriminácie medzi držiteľmi licencií, je jediný, kto má informácie nevyhnutné na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti najmä vtedy, ak už uzavrel iné licenčné zmluvy.

87. Aké sú povinnosti údajného porušovateľa práv po uskutočnení týchto krokov?

88. Na ponuku majiteľa PNN je povinný reagovať s riadnou starostlivosťou a vážne. Ak ju neprijme, v krátkej lehote je povinný predložiť majiteľovi PNN primeranú písomnú protiponuku týkajúcu sa ustanovení, s ktorými nesúhlasí. Ako uviedol vnútroštátny súd, uplatnenie nároku na zdržanie sa konania nepredstavuje zneužitie dominantného postavenia na trhu, ak má konanie porušovateľa práv čisto taktický a/alebo zdržiavajúci charakter a/alebo ak nie je myslené vážne.

53 — Huawei sama uvádza, že „používateľ patentu nevyhnutného pre normu musí konať v primeranej lehote v prípade, že predkladá ponuku na licencie za podmienok FRAND alebo sa zaväzuje súhlasiť so stanovením podmienok súdom alebo rozhodcovským súdom. Niektorí dokonca tvrdia, že je povinný predložiť ponuku licencie za podmienok FRAND z vlastného podnetu predtým, ako začne používať normu. V oblasti telekomunikačného odvetvia sa to však nezdá byť reálne z dôvodu výskytu veľkého počtu patentov nevyhnutných pre normu a majiteľov takých patentov a neistoty, pokiaľ ide o platnosť a porušenie (údajných) patentov nevyhnutných pre normu. Rovnako nie je reálne požadovať od používateľa normy, aby začal rokovať o licencii pre všetky patenty vyhlásené za patenty nevyhnutné pre normu predtým, ako ich začne používať. Od používateľa normy v telekomunikačnom priemysle (a v tomto odvetví je to ostatne neobvyklé) nemožno očakávať, že posúdi každý patent vyhlásený za patent nevyhnutný pre normu, začne rokovať o licencii na tento patent a urobí právne záväzné vyhlásenie pre každý patent vyhlásený za nevyhnutný pre normu a u každého majiteľa takého patentu predtým, ako začne normu používať. Predstavovalo by to veľmi veľkú administratívnu a finančnú záťaž a obrovské investície v oblasti času, takže by používanie normy bolo prakticky nemožné“.

54 — Prvá otázka vnútroštátneho súdu sa osobitne týka nároku na zdržanie sa konania.

89. Lehota na výmenu ponúk a protiponúk, ako aj dĺžka rokovaní [55] musia byť posúdené so zreteľom na „obchodný priestor“, ktorý má majiteľ PNN na dosiahnutie výnosnosti zo svojho patentu v dotknutom odvetví.

90. Je vecou vnútroštátneho súdu, aby overil, či a do akej miery je správanie spoločností Huawei a ZTE v súlade s vyššie uvedeným smerovaním. Pridám ešte niekoľko komentárov, pričom uvediem, že priebeh a presný obsah kontaktov medzi spoločnosťami Huawei a ZTE z rozhodnutia vnútroštátneho súdu jasne nevyplýva. Okrem toho ich vo svojich pripomienkach pred Súdnym dvorom Huawei [56] a ZTE [57] opisujú veľmi rozdielne, či dokonca rozporne.

91. V každom prípade z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že počas rokovaní so spoločnosťou ZTE od novembra 2010 do konca marca 2011 [58] Huawei uvádzala sumu, ktorú považuje za primeraný poplatok. Je vecou vnútroštátneho súdu, aby posúdil obsah tejto „ponuky“ [59] spoločnosti Huawei a či spĺňa podmienky a predpoklady uvedené v bodoch 84 a 85 týchto návrhov.

92. Okrem toho vnútroštátny súd musí overiť, či na základe výšky poplatku navrhnutej spoločnosťou Huawei a odpovede spoločnosti ZTE skutočne existovala možnosť rokovať o podmienkach FRAND. V tomto smere sa domnievam, že vnútroštátny súd musí posúdiť, či návrh spoločnosti ZTE na krížovú licenciu [60] a platba poplatku vo výške 50 eur boli v prejednávanej veci primerané a spĺňali podmienky a predpoklady uvedené v bode 88 týchto návrhov.

93. Navyše, ak sa rokovania ešte nezačali alebo neukončili, správanie údajného porušovateľa práv nemožno považovať za zdržiavajúce alebo také, ktoré nie je myslené vážne, ak porušovateľ žiada, aby tieto podmienky stanovil súd alebo rozhodcovský súd. V tomto prípade je oprávnené, že majiteľ PNN žiada porušovateľa práv, aby buď zriadil bankovú záruku za úhradu poplatkov, [61] alebo zložil predbežnú sumu [62] na súde alebo rozhodcovskom súde za predchádzajúce a budúce používanie PNN.

55 — Ktoré treba rýchlo začať (a uzavrieť), keďže porušovateľ práv používa PNN (bez platenia).

56 — Huawei tvrdí, že v novembri 2010 informovala ZTE o tom, že „používa rôzne patenty LTE, ktorých majiteľkou je Huawei, a navrhla uzatvoriť licenčnú dohodu za podmienok [FRAND]. ZTE odpovedala, že Huawei koná sama v rozpore s jej vlastnými patentmi a požadovala uzatvoriť dohodu o krížovej licencii bez poplatku. V skutočnosti však ZTE nebola v danej technickej oblasti majiteľkou žiadneho platne vydaného patentu, ktorý by Huawei mohol zaujímať. … V decembri 2010 Huawei poskytla spoločnosti ZTE… zoznam svojich vlastných najviac dotknutých patentov a navrhla udeliť licenciu pre túto skupinu patentov. ZTE nakoniec neskôr, než bolo dohodnuté, oznámila zoznam svojich vlastných patentov, ktoré mali byť údajne dotknuté. V rámci rôznych rokovaní medzi stranami ZTE oznámila svoje zásadné stanovisko, že je pre ňu prijateľná iba krížová licencia bez poplatku. … V marci 2011 Huawei zaslala spoločnosti ZTE inú ponuku licencie. ZTE odmietla aj túto ponuku a zotrvala na svojom stanovisku. ZTE neurobila protinávrh s cieľom uzatvoriť licenčnú zmluvu za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok, pokiaľ ide o niektorý z patentov spoločnosti Huawei. … V apríli 2011, po piatich rokoch neúspešných rokovaní, sa Huawei rozhodla obrátiť na súd“.

57 — Podľa spoločnosti ZTE „od decembra 2010 do marca 2011 [Huawei] vyslovovala všeobecné požiadavky, pokiaľ ide o poplatok platený z dôvodu licencie. Nepredložila konkrétny návrh zmluvy, ani svoje požiadavky ničím nepodložila. V rámci týchto kontaktov [Huawei] predložila [spoločnosti ZTE] zoznam 450 patentov (zo 130 patentových skupín) prezentovaných ako patenty nevyhnutné pre rôzne normy. … Napriek viacerým žiadostiam podaným na tento účel [Huawei] odmietla poskytnúť na podporu tohto tvrdenia v patentových sporoch ‚tabuľky‘ o používaní patentov uvádzajúce vzťah medzi oprávneniami a špecifikáciami a poskytujúce základ na posúdenie tvrdenia [spoločnosti Huawei]“. Spoločnosť ZTE dodáva, že „[Huawei] v rámci kontaktov v priebehu obdobia od novembra 2010 do marca 2011 žiadala o krížovú licenciu, na základe ktorej mala [ZTE] zaplatiť [spoločnosti Huawei] poplatok vo výške 1,8 % ako náhradu v dôsledku rozdielu medzi hodnotami skupín patentov. Táto žiadosť zjavne predstavuje nadmerný poplatok“. ZTE ďalej tvrdí, že „navrhla [spoločnosti Huawei], že jej zaplatí [poplatok vo výške 0,0022 % za vyčíslený žalovaný patent] na základe všeobecne uznávanej metódy…“. ZTE dodáva, že „počas celého konania [Huawei] nikdy nepredložila konkrétny protinávrh. Neustále kritizovala ponuku [spoločnosti ZTE] ako nedostatočnú. [Huawei] predovšetkým nikdy neuviedla hodnotu žalovaného patentu“. „[ZTE] vyčíslila výšku náhrady škody na základe sadzby 0,0022 %…, pričom vychádzala z obratu, ktorý predtým dosiahli základné stanice zlučiteľné s normou LTE. Keďže sa k relevantnému dňu predalo len 35 pokusných staníc, vyčíslila sa suma na 50 eur. Ak sa zvýši počet predaných staníc, bude to mať za následok aj zvýšenie náhrady škody“.

58 — Pozri bod 27 týchto návrhov.

59 — V tejto súvislosti pripomínam, že vnútroštátny súd uvádza, že Huawei a ZTE „si nevymenili konkrétne ponuky na uzavretie licenčnej zmluvy“. Pozri bod 27 týchto návrhov.

60 — Pozri bod 27 týchto návrhov.

61 — Ktorú stanoví súd alebo rozhodcovský súd.

62 — Ktorú stanoví súd alebo rozhodcovský súd.

94. To isté platí v prípade, ak si porušovateľ práv pri rokovaniach vyhradil právo po uzavretí licenčnej zmluvy spochybniť pred súdom alebo rozhodcovským súdom jednak platnosť tohto patentu a jednak protiprávnu povahu, prípadne samotnú existenciu skutočnosti, že patent používal alebo ho bude používať.

95. Pokiaľ totiž ide o platnosť PNN, domnievam sa rovnako ako vnútroštátny súd, Huawei, ZTE a Komisia, že je vo verejnom záujme, aby údajný porušovateľ práv mal možnosť spochybniť po uzavretí licenčnej zmluvy platnosť PNN (čo ZTE urobila). Ako uviedla Komisia, neoprávnené udelenie patentu môže byť prekážkou oprávneného výkonu hospodárskej činnosti. Okrem toho, ak podniky, ktoré vyrábajú výrobky a poskytujú služby, ktoré sú v súlade s normou, nemôžu spochybniť platnosť patentu vyhláseného za nevyhnutný pre túto normu, mohlo by sa *de facto* ukázať ako nemožné preskúmať platnosť tohto patentu, pretože ostatné podniky by v tomto ohľade nemali právny záujem na konaní. [63]

96. Pokiaľ ide o používanie patentu, podniky, ktoré uplatňujú normu, samozrejme, nemusia platiť za duševné vlastníctvo, ktoré nevyužívajú. [64] Z toho vyplýva, že údajný porušovateľ práv môže používanie patentu a nevyhnutný charakter patentu pre dotknutú normu spochybniť dodatočne.

97. So zreteľom na moje odpovede na prvú otázku sa domnievam, že odpoveď na druhú a tretiu otázku nie je potrebná.

2. O štvrtej otázke

98. Štvrtá otázka vychádza z predpokladu, ktorý vyplýva z rozsudku Bundesgerichtshofu Orange-Book-Standard, že porušovateľ práv je aj pred uzavretím licenčnej zmluvy povinný plniť si povinnosti, ktoré pre neho vyplynú z budúcej zmluvy. Domnievam sa, že takú požiadavku nemožno stanoviť v prípade používania PNN, pokiaľ sa majiteľ patentu zaviazal udeliť licencie za podmienok FRAND. Ako však vyplýva z mojej odpovede na prvú otázku, musí sa ukázať, že porušovateľ práv je objektívne pripravený, odhodlaný a spôsobilý uzatvoriť takúto licenčnú zmluvu. Za týchto okolností môže majiteľ PNN za predchádzajúce a budúce používanie svojho patentu požadovať zriadenie bankovej záruky za budúcu úhradu poplatkov alebo zloženie predbežnej sumy.

3. O piatej otázke

99. Touto otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, či majiteľ PNN zneužíva dominantné postavenie v prípade, že si súdne uplatní iné nároky vyplývajúce z porušenia práv súvisiacich s patentom, a to nároky na vedenie účtov, stiahnutie výrobkov z trhu, ako aj náhradu škody.

100. Keďže nápravné opatrenia stanovené článkom 10 smernice 2004/48 [65] môžu spočívať vo vylúčení výrobkov a služieb porušovateľa PNN z trhov, na ktoré sa vzťahuje norma, úvahy uvedené v bodoch 77 až 89 a 93 až 96 týkajúce sa nároku na zdržanie sa konania sa uplatnia *mutatis mutandis* na nápravné opatrenia stanovené článkom 10 tejto istej smernice.

63 — Spochybnenie platnosti patentu je spojené so značnými nákladmi. Preto sa domnievam, že právny záujem na spochybnení platnosti patentu majú iba podniky, ktoré ho uplatňujú predovšetkým s cieľom neplatiť licenčné poplatky. Ak podniky, ktoré používajú normu a v dôsledku toho používajú PNN, nemajú právo spochybniť jeho platnosť, hrozí im nielen riziko, že budú platiť neoprávnený poplatok, ale okrem toho, ako uvádza vo svojom rozhodnutí vnútroštátny súd, „mohlo by sa ukázať, že je nemožné preskúmať platnosť patentov nevyhnutných pre normu (patentov, ktoré sú nútené používať všetky dotknuté trhové subjekty)“.

64 — Pozri analogicky rozsudok Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisia (C-385/07 P, EU:C:2009:456, body 141 až 147).

65 — Medzi týmito opatreniami sa uvádza stiahnutie výrobkov z obchodných kanálov.

101. Naopak nevidím žiadnu prekážku v zmysle článku 102 ZFEÚ, ktorá by bránila súdnemu uplatneniu nároku na vedenie účtov, ktorého cieľom je overiť používanie PNN zo strany porušovateľa práv na účely získania poplatku FRAND za tento patent. Dotknutému súdu prislúcha zabezpečiť, aby opatrenie bolo opodstatnené a primerané.

102. Nakoniec sa domnievam, že uplatnenie nároku na náhradu škody za vykonané úkony používania, ktoré porušujú PNN, nepredstavuje žiadny problém z hľadiska uplatnenia článku 102 ZFEÚ. Keďže uplatnenie takého nároku smeruje výhradne k odškodneniu majiteľa PNN za predchádzajúce porušenie práv súvisiace s jeho patentom, nevedie, ako uviedla Komisia, „k vylúčeniu výrobkov, ktoré sú v súlade s normou, z trhu, ani k prijatiu licenčných podmienok nepriaznivých z hľadiska následného používania PNN potenciálnym držiteľom licencie“.

## VI – **Návrh**

103. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Landgericht Düsseldorf, takto:

1. Skutočnosť, že majiteľ patentu nevyhnutného pre normu, ktorý sa voči organizácii pre normalizáciu zaviazal udeliť tretím osobám licenciu za podmienok FRAND (Fair, Reasonable and Non-Discriminatory), teda za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok, podáva voči porušovateľovi práv návrh na vydanie nápravného opatrenia alebo si voči nemu uplatňuje nárok na zdržanie sa konania podľa článku 10, resp. článku 11 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva, ktorý môže viesť k vylúčeniu výrobkov a služieb porušovateľa patentu nevyhnutného pre normu z trhov, na ktoré sa vzťahuje norma, predstavuje zneužitie jeho dominantného postavenia na trhu podľa článku 102 ZFEÚ, ak sa preukáže, že majiteľ patentu nevyhnutného pre normu si nesplnil záväzok napriek tomu, že porušovateľ práv je objektívne pripravený, odhodlaný a spôsobilý takúto licenčnú zmluvu uzavrieť.

2. Splnenie tohto záväzku znamená, že pred podaním návrhu na vydanie nápravného opatrenia alebo uplatnením nároku na zdržanie sa konania je majiteľ patentu nevyhnutného pre normu povinný – pretože inak by došlo k zneužitiu jeho dominantného postavenia – písomne a s odôvodnením upozorniť porušovateľa na dotknuté porušenie práv so spresnením relevantného patentu nevyhnutného pre normu a spôsobu, akým je tento patent porušovateľom práv porušovaný, s výnimkou prípadu, ak sa preukázalo, že údajný porušovateľ práv je o ňom plne informovaný. Majiteľ patentu nevyhnutného pre normu je v každom prípade povinný odovzdať údajnému porušovateľovi práv písomnú ponuku licencie za podmienok FRAND, ktorá musí obsahovať všetky podmienky obvykle uvedené v licencii v dotknutom odvetví činnosti, najmä presnú výšku poplatku a spôsob, akým bola vypočítaná.

3. Porušovateľ práv je povinný reagovať na túto ponuku s riadnou starostlivosťou a vážne. Ak neprijme ponuku majiteľa patentu nevyhnutného pre normu, v krátkej lehote je povinný predložiť mu primeranú písomnú protiponuku týkajúcu sa ustanovení, s ktorými nesúhlasí. Uplatnenie nároku na zdržanie sa konania nepredstavuje zneužitie dominantného postavenia, ak má konanie porušovateľa práv čisto taktický a/alebo zdržiavajúci charakter a/alebo ak nie je myslené vážne.

4. V prípade, ak sa rokovania ešte nezačali alebo neukončili, správanie údajného porušovateľa práv nemožno považovať za zdržiavajúce alebo také, ktoré nie je myslené vážne, pokiaľ žiada buď súd, alebo rozhodcovský súd o stanovenie podmienok FRAND. V takom prípade je zo strany majiteľa patentu nevyhnutného pre normu oprávnené žiadať porušovateľa práv, aby buď zriadil bankovú záruku za úhradu poplatkov, alebo zložil predbežnú sumu na súde alebo rozhodcovskom súde za predchádzajúce a budúce používanie PNN.

5. Správanie porušovateľa práv takisto nemožno považovať za zdržiavajúce alebo také, ktoré nie je myslené vážne, pokiaľ si pri rokovaniach o licencii za podmienok FRAND vyhradí právo po uzavretí takejto licenčnej zmluvy spochybniť pred súdom alebo rozhodcovským súdom platnosť tohto patentu, používanie patentu a nevyhnutný charakter patentu v súvislosti s dotknutou normou.

6. Uplatnenie zo strany majiteľa patentu nevyhnutného pre normu nároku na vedenie účtov nepredstavuje zneužitie dominantného postavenia. Dotknutému súdu prislúcha zabezpečiť, aby opatrenie bolo opodstatnené a primerané.

7. Uplatnenie zo strany majiteľa patentu nevyhnutného pre normu nároku na náhradu škody za už vykonané úkony používania patentu, ktoré smeruje výhradne k odškodneniu tohto majiteľa za predchádzajúce porušenie jeho patentu, nepredstavuje zneužitie dominantného postavenia na trhu.